

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 602/2024-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a zo sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Andrejom Garom, Štefánikova 14, Bratislava, a maloletej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 37Em/3/2023 a postupu Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 12CoE/8/2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Sťažovateľky označené v záhlaví tohto uznesenia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. septembra 2024 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na nedotknuteľnosť osoby a súkromia podľa čl. 16 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, základného práva na starostlivosť o deti a na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu a Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v napadnutých konaniach označených v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľky navrhujú zrušenie uznesenia krajského súdu sp. zn. 12CoE/8/2023 z 21. februára 2024. Zároveň navrhujú priznanie náhrady trov konania a odklad vykonateľnosti uznesenia krajského súdu sp. zn. 12CoE/8/2023 z 21. februára 2024 v spojení s uznesením okresného súdu sp. zn. 37Em/3/2023 z 10. júla 2023.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že otec maloletej sťažovateľky podal na okresnom súde návrh na nariadenie návratu maloletej do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní (tzv. návratové konanie). O návrhu rozhodol okresný súd uznesením sp. zn. 38P/37/2022 z 13. októbra 2022 tak, že (*inter alia*) nariadil návrat maloletej do Nemeckej spolkovej republiky. Na odvolanie bolo uznesenie súdu prvej inštancie potvrdené ako vecne správne uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 17CoP/4/2023 z 25. apríla 2023 (spolu ďalej len „exekučný titul“). Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 402/2023 z 24. augusta 2023 ústavnú sťažnosť sťažovateľky proti exekučnému titulu odmietol.
3. Uznesením okresného súdu sp. zn. 38P/102/2023 z 10. júla 2023 bol odmietnutý návrh na obnovu konania, v ktorom bol vydaný exekučný titul. Krajský súd uznesením sp. zn. 15CoP/53/2023 z 26. septembra 2023 uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil. Dovolanie proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 15CoP/53/2023 z 26. septembra 2023 bolo odmietnuté uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8CdoR/1/2024 z 26. júna 2024.
4. Na návrh otca z 25. mája 2023 bol uznesením okresného súdu sp. zn. 37Em/3/2023 z 10. júla 2023 nariadený výkon právoplatného a vykonateľného exekučného titulu.
5. Na odvolanie bolo uznesenie okresného súdu sp. zn. 37Em/3/2023 z 10. júla 2023 potvrdené uznesením krajského súdu sp. zn. 12CoE/8/2023 z 21. februára 2024.

II.

Argumentácia sťažovateľiek

6. Sťažovateľka tvrdí, že proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 12CoE/8/2023 z 21. februára 2024 podala dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením z 26. júna 2024, ktoré nadobudlo právoplatnosť 22. júla 2024, ktoré tvorí prílohu ústavnej sťažnosti. V tomto kontexte tvrdí, že niet iného súdu, ktorý by chránil základné práva a slobody sťažovateľky, a preto je ústavný súd oprávnený a povinný konať.
7. Sťažovateľky argumentujú, že vo veci konajúce súdy pri rozhodovaní o výkone rozhodnutia o návrate maloletej nevychádzali zo starostlivo zisteného skutkového stavu, pričom ich postup nevedol k ochrane najlepšieho záujmu maloletej, čím došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu. Vo veci konajúce súdy neprihliadali na skutočnosť, že maloletá bude vystavená neznesiteľnej situácii podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru.
8. Následne sťažovateľky s odkazom na definíciu obvyklého pobytu namietajú, že obvyklý pobyt maloletej bol na území Slovenska tak, ako to je aj v súčasnosti, keď všetky voľnočasové aktivity a krúžky navštevuje maloletá na Slovensku. Považujú za neakceptovateľné, aby súdy nebrali ohľad na to, kde má maloletá vytvorené vhodné prostredie, a neskúmali ospravedlniteľné dôvody. Z konania otca sú namieste pochybnosti o jeho rodičovskej spôsobilosti. Maloletá sťažovateľka pritom odmieta návrat k otcovi. Vo veci konajúce súdy nebrali do úvahy názor maloletej.
9. Vo vykonávacom konaní nemožno vychádzať iba zo šetrení realizovaných v základnom konaní, ale súd je povinný vykonávať vlastné šetrenia.
10. Vo veci konajúce súdy sa nevysporiadali s tvrdeniami sťažovateľky týkajúcimi sa nepravdivosti tvrdení otca o údajnom zabezpečení ubytovania. Nevysporiadali sa rovnako ani s argumentom, že nájomnú zmluvu nemožno uzavrieť v prospech tretej osoby.

11. K porušeniu princípu rovnosti došlo z dôvodu, že tvrdenia sťažovateľky nepovažoval vo veci konajúci súd za preukázané, pričom tvrdenia otca si osvojil ako fakty, a to bez akéhokoľvek odôvodnenia.

12. Zásah do práv hmotnoprávneho charakteru vidia sťažovateľky v tom, že nie je v možnostiach sťažovateľky zabezpečiť maloletej vyhovujúce výchovné prostredie, okrem toho došlo plynutím času k integrácii maloletej na Slovensku, a preto najlepší záujem maloletej nebol zohľadnený.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práv označených v bode 1 tohto uznesenia postupom súdu prvej inštancie, ako aj odvolacieho súdu v konaní o nariadenie výkonu exekučného titulu, ktorým bol nariadený návrat maloletej do krajiny obvyklého pobytu (uznesením okresného súdu sp. zn. 37Em/3/2023 z 10. júla 2023 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 12CoE/8/2023 z 21. februára 2024).

14. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľiek predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu práv zaručených ústavou a dohovorom postupom okresného súdu v napadnutom konaní vo vzťahu k sťažovateľke:

15. V prípadoch, ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže (mohol) domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto ústavnú sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07, I. ÚS 1/2017).

16. Ústavný súd konštatuje, že proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní, ktoré vyústilo do vydania uznesenia sp. zn. 37Em/3/2023 z 10. júla 2023, sa sťažovateľka bránila podaním odvolania, o ktorom rozhodol krajský súd v napadnutom konaní, ktoré vyústilo do vydania uznesenia sp. zn. 12CoE/8/2023 z 21. februára 2024.

17. V rámci odvolacieho konania krajský súd vecne preskúmal námietky sťažovateľky atakujúce postup okresného súdu pri nariadení výkonu exekučného titulu. Z uvedeného dôvodu ústavný súd uplatnil princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy a ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní v súlade s § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv zaručených ústavou a dohovorom postupom krajského súdu v napadnutom konaní vo vzťahu k sťažovateľke:

18. Sťažovateľka tvrdí, že proti uzneseniu krajského súdu, ktoré bolo vydané v napadnutom konaní, podala dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením z 26. júna 2024, pričom k ústavnej sťažnosti priložila uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 8CdoR/1/2024 z 26. júna 2024.

19. Z citovaného uznesenia najvyššieho súdu z 26. júna 2024 vyplýva, že ním bolo rozhodnuté o dovolaní, ktoré bolo podané vo veci návrhu na obnovu tzv. návratového konania, ktoré skončilo vydaním exekučného titulu (body 2 a 3 tohto uznesenia). Citovaným uznesením najvyššieho súdu z 26. júna 2024 teda nebolo rozhodované vo veci nariadenia výkonu rozhodnutia vydaného v tzv. návratovom konaní, o ktoré ide v tejto ústavnej sťažnosti. Inak povedané, v rozpore s tvrdením sťažovateľky v ústavnej sťažnosti najvyšší súd uznesením z 26. júna 2024, ktoré tvorí prílohu ústavnej sťažnosti, nerozhodol o dovolaní proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 12CoE/8/2023 z 21. februára 2024, t. j. uzneseniu vydanému v napadnutom konaní o výkon rozhodnutia, ale o dovolaní proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 15CoP/53/2023 z 26. septembra 2023 vydanému v konaní o povolení obnovy základného – tzv. návratového konania.

20. Z vlastných zistení ústavného súdu dopytom na okresnom súde pritom vyplýva, že sťažovateľka síce podala 16. apríla 2024 proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 12CoE/8/2023 z 21. februára 2024 dovolanie a spis bol na rozhodnutie najvyššiemu súdu predložený 25. júna 2024, o dovolaní však nebolo dosiaľ rozhodnuté.

21. V tejto súvislosti ústavný súd stabilne zastáva názor, že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej ústavnej sťažnosti je ústavná sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní (podobne I. ÚS 169/09, I. ÚS 289/09, III. ÚS 124/2017, I. ÚS 566/2020). Vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, totiž neznamená samotné podanie opravného prostriedku oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05, IV. ÚS 180/2010).

22. Prihliadajúc na tieto judikatúrne závery, ústavný súd dospel k záveru, že ústavná sťažnosť je v relevantnej časti predložená predčasne, keďže existuje iný orgán verejnej moci (najvyšší súd) oprávnený poskytnúť ochranu základným právam a slobodám sťažovateľky. Za situácie, keď vo veci zároveň prebieha dovolacie konanie, by preskúmaním ústavnej sťažnosti zo strany ústavného súdu došlo k vzniku ústavne neakceptovateľného stavu, keď by v zásade o rovnakej veci rozhodovali paralelne viaceré orgány súdneho typu – najvyšší súd a ústavný súd (m. m. II. ÚS 1/08, II. ÚS 393/2014, III. ÚS 632/2014, IV. ÚS 146/08, IV. ÚS 420/2011). Takýto stav by mohol viesť k rozdielnym rozhodnutiam v rovnakej veci, čo by malo negatívne (a len obťažne odstrániteľné) dôsledky na právnu istotu, ktorá tvorí integrálnu súčasť princípov právneho štátu (III. ÚS 35/2019, III. ÚS 480/2017).

23. Vzhľadom na uvedené sa ústavný súd podanou ústavnou sťažnosťou v tejto časti meritórne nezaoberal, keďže dospel k záveru o nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie, a preto ju v zmysle zásady *ratio temporis* odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

III.3. K namietanému porušeniu práv zaručených ústavou a dohovorom vo vzťahu k maloletej sťažovateľke:

24. Zo splnomocnenia pripojeného k ústavnej sťažnosti vyplýva, že ho udelila matka maloletej (sťažovateľka) ako jej zákonný zástupca na zastupovanie maloletej advokátom v konaní pred ústavným súdom. V súlade s rozhodovacou činnosťou ústavného súdu však takéto splnomocnenie udelené sťažovateľom nemožno s prihliadnutím na špecifické okolnosti veci považovať za prípustné (m. m. IV. ÚS 495/2018, II. ÚS 282/2017, II. ÚS 81/2020). Sťažovateľka ako matka maloletej je totiž v posudzovanom prípade vo vzťahu k svojmu oprávneniu ako zákonného zástupcu udeľovať splnomocnenie právnomu zástupcovi na zastupovanie svojej maloletej dcéry v konaní pred ústavným súdom na účel domáhania sa rozhodnutia ústavného súdu vo svoj prospech v konflikte záujmov. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na § 31 ods. 2 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého „Žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa, ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom alebo medzi maloletými deťmi zastúpenými tým istým rodičom navzájom; v takom prípade súd ustanoví maloletemu dieťaťu opatrovníka, ktorý ho bude v konaní alebo pri určitom právnom úkone zastupovať.“.

25. Z uvedeného vyplýva, že maloletej sťažovateľke by v prípade prijatia ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd musel ustanoviť opatrovníka, ktorý by ju v konaní pred ústavným súdom zastupoval na účely prípadného odstránenia rozporu záujmov medzi sťažovateľkou a maloletou. Vzhľadom na dôvody, pre ktoré ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky (procesné dôvody) smerujúcu proti postupu okresného súdu a krajského súdu v napadnutých konaniach, je ale zrejmé, že aj po prípadnom ustanovení opatrovníka by nemohol ústavnej sťažnosti maloletej sťažovateľky z rovnakých dôvodov, ako odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky (matky maloletej), vyhovieť. Z uvedených dôvodov ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť maloletej v časti smerujúcej proti postupu okresného súdu v napadnutom konaní z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde a v časti smerujúcej proti postupu krajského súdu v napadnutom konaní z dôvodu neprípustnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

26. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi v nej uplatnenými vrátane návrhu na odklad vykonateľnosti predmetných rozhodnutí.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu